

Wyrok z dnia 18 kwietnia 2000 r.

I PKN 601/99

Z art. 8 KP nie można wyprowadzić reguły, że każde poważne naruszenie obowiązków przez pracownika będącego członkiem komitetu założycielskiego związku zawodowego i z tego tytułu podlegającego szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem i rozwiązaniem stosunku pracy, uzasadnia oddalenie roszczenia o przywrócenie do pracy albo o odszkodowanie.

Przewodniczący SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2000 r. sprawy z powództwa Ilony T. przeciwko „W.” Spółce Akcyjnej w K. o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 22 czerwca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 1998 r. Sąd Rejonowy w Katowicach oddalił powództwo Ilony T. o zapłatę przez "W." SA w K. kwoty 14.500 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę w drodze wypowiedzenia oraz zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 1.500 zł kosztów zastępstwa procesowego. Ustalił, że powódka była pracownikiem strony pozwanej od dnia 9 października 1995 r. zatrudnionym na stanowisku kierownika Działu Zasobów Ludzkich, odpowiadającemu działowi kadr. Uchwałą z dnia 17 lutego 1998 r. pracownicy pozwanej Spółki, wśród których była także powódka, postanowili utworzyć związek zawodowy pod nazwą "K.". Powódka była członkiem Komitetu Założycielskiego tego Związku, który doprowadził do rejestracji Związku Zawodowego dnia 20 lutego 1998 r. przez Sąd Wojewódzki w Katowicach [...]. Tego samego dnia członkowie Za-

rzędu pozwanej Spółki Bogdan K. i Stanisław Z. usiłowali wręczyć powódce wypowiedzenie umowy o pracę, zawarte w piśmie z tej samej daty, które jako przyczyny podjętej decyzji wskazywało: "brak inicjatywy, operatywności i doświadczenia wymaganych na zajmowanym stanowisku". Zamiar wypowiedzenia powódce umowy o pracę był konsultowany w trybie art. 38 §1 KP z Zarządem Związku Zawodowego Pracowników „W.” SA, do którego to Związku należała powódka. Zarząd zakładowej organizacji związkowej nie zgłosił zastrzeżeń wobec zamierzonego wypowiedzenia.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że przytoczone okoliczności faktyczne były w sprawie niesporne. Istotne kontrowersje wzbudzały natomiast dwie kwestie: powstanie Związku Zawodowego "K." oraz prawidłowość i zgodność z rzeczywistością przyczyn wskazanych dla uzasadnienia decyzji pracodawcy. Co do pierwszej kwestii Sąd Rejonowy uznał, że do powstania tego związku nie doszło. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234), związek zawodowy jest dobrowolną i samorządną organizacją ludzi pracy, powołaną do reprezentowania i obrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych. Natomiast założyciele Komitetu Założycielskiego Związku Zawodowego "K." kierowali się chęcią obrony swoich osobistych interesów. Poza tym Związek ten miał obejmować swoim zasięgiem jedynie swoich członków. Wreszcie, Związek ten został założony w celu uzyskania szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy przez członków jego władz. W konsekwencji – zdaniem Sądu Rejonowego – pominięcie podstawowych zasad działania związku zawodowego określonych ustawą sprawia, że związek zawodowy nie powstaje. Co do drugiej kwestii Sąd ten stwierdził, że naruszenie przez powódkę obowiązków pracowniczych miało miejsce i przejawiało się w tolerowaniu wypłacania wynagrodzenia osobom, które nie świadczyły pracy na rzecz pozwanej Spółki, w niesprzeciwianiu się zwalnianiu pracowników z bardzo dużym doświadczeniem zawodowym i zatrudnianiu pracowników nie spełniających wymagań formalnych, w opiniowaniu decyzji personalnych niezgodnych z potrzebami Spółki oraz niezgłaszaniu zastrzeżeń w wypadkach przeszerogowań pracowników, dokonywanych w sposób niezgodny z przepisami wewnątrzzakładowymi. Tak więc przyczyny wskazane w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę były rzeczywiste, skoro zostały sformułowane jako nienależyte wykonywanie obowiązków. Wbrew więc stanowisku powódki, pracodawca wypowiadając jej umowę o pracę, nie naruszył art. 38 § 1 KP oraz art. 1 ust. 1 i 2 i art. 32 ustawy o związkach zawodowych.

Sąd Okręgowy w Katowicach, po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji powódki, wyrokiem z dnia 22 czerwca 1999 r. zmienił w ten sposób zaskarżony wyrok, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 6.000 zł z odsetkami ustawowymi tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy, odrzucił apelację co do kwoty 500 zł i oddalił apelację w części dotyczącej kwoty 8.500 zł.

Sąd Okręgowy przyjął, że powódka była członkiem Komitetu Założycielskiego Związku Zawodowego "K." i wobec tego korzystała ze szczególnej ochrony przed wypowiedzeniem i rozwiązaniem umowy o pracę, przewidzianej w art. 32 ust.1 i 2 ustawy o związkach zawodowych. Sąd Rejonowy, prezentując odmienny pogląd, naruszył normy art. 18¹ KP oraz art. 1 ust. 1 i art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o związkach zawodowych. Zasada wolności zrzeszania się oznacza bowiem, że pracownicy – w tym także powódka – mają prawo tworzyć odpowiednie organizacje związkowe w celu reprezentacji i obrony swoich praw. Nie można przeto zgodzić się z tezą zaskarżonego wyroku, że nie została zachowana zasada niezależności związków zawodowych bądź też cel ich zakładania. Sąd drugiej instancji uznał również, że żądanie zasądzenia odszkodowania nie było sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa przysługującego powódce, wobec czego wyrok Sądu Rejonowego został także wydany z naruszeniem art. 8 i art. 45 § 1 KP. Gdy zaś chodzi o sprawę sposobu sformułowania przyczyny wypowiedzenia, to Sąd Okręgowy stwierdził że pismo o wypowiedzeniu umowy o pracę nie spełniało wymagania zawartego w art. 30 § 4 KP. Przyczyna wypowiedzenia powinna bowiem „odpowiadać obiektywnemu stanowi faktycznemu, co wymagało oznaczenia jej w sposób skonkretyzowany”. Podanie jej zaś powódce w piśmie z dnia 20 lutego 1998 r. nastąpiło w sposób ogólny, gdyż taki charakter ma informacja: "nienależyte wykonywanie obowiązków pracowniczych, a w szczególności brak inicjatywy, operatywności i doświadczenia wymaganego na zajmowanym stanowisku". Z przedstawionych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i zasądził na rzecz powódki odszkodowanie z tytułu wypowiedzenia umowy o pracę z naruszeniem przepisów o wypowiedaniu umów o pracę w wysokości 6.000 zł, stosownie do okresu zatrudnienia powódki w pozwanej Spółce, oddalił apelację co do kwoty 8.500 zł z tego samego tytułu i odrzucił apelację dotyczącą żądania zapłaty kwoty 500 zł, które zostało zgłoszone w postępowaniu apelacyjnym.

Od powyższego wyroku złożyła kasację strona pozwana, opierając ją na za-

rzutach naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 382, art. 233 § 1, art. 224 § 1 i art. 328 § 2 KPC, oraz na zarzutach naruszenia prawa materialnego, tj. art. 30 § 4, art. 38, art. 8 i art. 45 KP, ponadto art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. Zdaniem strony pozwanej, Sąd Okręgowy nie podał w uzasadnieniu wyroku, w jaki sposób i na podstawie jakich faktów i dowodów dokonał ustaleń i ocenił materiał dowodowy, co stanowi naruszenie art. 328 § 2 KPC. Nie rozważył również w sposób wszechstronny zebranego materiału, a to, co „uznał”, a nie ustalił, było sprzeczne z rzeczywistym stanem faktycznym. Zarzut ten dotyczy poglądu Sądu Okręgowego przyjmującego, że powódka była członkiem Związku Zawodowego „K.” i że organ tego Związku powinien być zawiadomiony o zamiarze wypowiedzenia powódce umowy o pracę. Ponadto Sąd Okręgowy pominął okoliczność ustaloną przez Sąd pierwszej instancji, tę mianowicie, że w dniu 20 lutego 1998 r., przed południem, osoby stanowiące organ pozwanej spółki chciały wręczyć powódce pismo o wypowiedzeniu jej umowy o pracę, ale powódka pisma nie przyjęła. Osoby te zapoznały ją jednak z jego treścią, co jest równoznaczne ze złożeniem oświadczenia woli. Natomiast o powstaniu Związku Zawodowego „K.” powódka chciała zawiadomić stronę pozwaną dopiero dnia 23 lutego 1998 r. Nierozważenie powyższych okoliczności jest uchybieniem przepisom art. 224 i art. 233 § 1 KPC. Gdy chodzi o naruszenie prawa materialnego, zwłaszcza art. 30 § 4 KP, to Sąd Okręgowy, przyjmując, że przyczyny wypowiedzenia powódce umowy o pracę nie były konkretne, pominął obszerny materiał dowodowy zebrany w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Z materiału tego wynikało, że powódka, ze szkodą dla spółki, uczestniczyła w dokonywaniu zwolnień doświadczonych i dobrych pracowników, wielokrotnie przeseregowywała tych samych pracowników sprzecznie z obowiązującymi przepisami o wynagrodzeniu, tolerowała wypłacanie wynagrodzenia osobie, która pracy nie świadczyła. Fakty te uzasadniały więc wypowiedzenie jej umowy o pracę w rozumieniu art. 45 KP, natomiast Sąd Okręgowy naruszył przepisy art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o związkach zawodowych oraz art. 8 KP, przyjmując, że dopuszczalność wypowiedzenia powódce umowy o pracę zależała od zgody Związku Zawodowego „K.”, chociaż powódka należała do Związku Zawodowego Pracowników „W.”, z którym konsultacja odbyła się w sposób prawidłowy.

Przytaczając powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części zasądzającej na rzecz powódki kwotę 6000 zł z tytułu odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę i o przekazanie

sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie mogła być uznana za zasadną. Podstawowym problemem w sprawie było to, czy strona pozwana mogła wypowiedzieć powódce umowę o pracę z pominięciem wymagań i ograniczeń przewidzianych w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.). W tej kwestii strona pozwana nie kwestionowała w swojej kasacji przyjętego w sprawie ustalenia, zgodnie z którym powódka była członkiem Komitetu Założycielskiego Związku Zawodowego „K.”. Związek ten powstał na mocy uchwały pracowników o jego utworzeniu z dnia 17 lutego 1998 r., a został zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Katowicach w dniu 20 lutego 1998 r. [...]. Ustalenie to jest zatem wiążące dla Sądu Najwyższego.

Według art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych pracodawca nie może bez zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej wypowiedzieć ani rozwiązać stosunku pracy z pracownikiem będącym członkiem zarządu lub komisji rewizyjnej zakładowej organizacji związkowej w czasie trwania mandatu oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu. Stosownie zaś do art. 32 ust. 3 tej ustawy, wymieniona ochrona przysługuje także członkom komitetu założycielskiego przez okres 6 miesięcy od dnia utworzenia komitetu założycielskiego. Z powyższego unormowania wynikają dla sprawy dwie konsekwencje. Pierwsza z nich polega na tym, że szczególna ochrona powódki, jako członka Komitetu Założycielskiego Związku Zawodowego „K.”, istniała nie tylko przed wypowiedzeniem jej umowy o pracę, ale także przed rozwiązaniem stosunku pracy. Druga zaś sprowadza się do tego, że jeżeli wypowiedzenie powódce umowy o pracę było wcześniejsze niż dowiedzenie się pracodawcy o jej wyborze na członka Komitetu Założycielskiego, to i tak stosunek pracy powódki podlegał szczególnej ochronie, wynikającej z niedopuszczalności rozwiązania z nią - bez zgody Komitetu Założycielskiego - umowy o pracę w ciągu 6 miesięcy, poczynając od dnia utworzenia owego Komitetu. Takie stanowisko wyraził w istocie rzeczy Sąd Okręgowy, stwierdzając, że skoro powódka weszła w skład wskazanego organu Związku Zawodowego „K.”, to powinna korzystać z ochrony określonej w art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o związkach zawodowych. Nie wymaga bliższego uzasadnienia teza, że wypowiedzenie lub rozwiązanie umowy o pracę z pracownikiem będącym członkiem

zarządu lub komisji rewizyjnej albo też z członkiem komitetu założycielskiego związku zawodowego działającego w zakładzie pracy, jak również z pracownikiem pełniącym z wyboru funkcję w organach organizacji związkowych działających poza zakładem pracy, bez uzyskania na to zgody organów wymienionych w art. 32 ustawy o związkach zawodowych, jest równoznaczne z naruszeniem przepisów o wypowiedaniu i rozwiązywaniu umów, które – gdy miało miejsce wypowiedzenie umowy o pracę – daje pracownikowi roszczenia przewidziane w art. 45 § 1 KP, tj. o uznanie tego wypowiedzenia za bezskuteczne lub o przywrócenie do pracy albo o odszkodowanie. Dopuszczalna jest, oczywiście, ocena przez sąd pracy roszczenia zgłoszonego przez pracownika z punktu widzenia jego zgodności z normą zawartą w art. 8 KP. W związku z tym nie można wykluczyć, że po rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy roszczenie pracownika w zgłoszonej przez niego postaci może być uznane przez sąd pracy za sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Taka z kolei ocena może prowadzić do zasądzenia odszkodowania zamiast żądanego przez pracownika przywrócenia do pracy lub w drastycznych sytuacjach nawet do nieprzyznania jakiegokolwiek świadczenia.

Sąd Okręgowy w związku z zarzutami apelacji dotyczącymi rażącego naruszenia przez powódkę obowiązków pracowniczych dokonał oceny wybranego przez nią roszczenia, jakim było odszkodowanie, pod kątem jego zgodności z art. 8 KP i słusznie uznał, że zasługiwało ono na uwzględnienie. Przede wszystkim pozwana spółka nie rozwiązała z powódką umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 KP, co pozwala przyjąć, że nie traktowała jej postępowania jako ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Poza tym w świetle uregulowania zawartego w art. 32 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 45 KP nie może stać się regułą to, że każde poważne naruszenie przez pracownika obowiązków będzie prowadzić do oddalenia jego roszczeń na podstawie art. 8 KP.

Podsumowując przedstawione rozważania należy więc stwierdzić, że zarzut podniesiony w kasacji, jakoby Sąd Okręgowy naruszył przepisy art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o związkach zawodowych oraz art. 45 i art. 8 KP, jest niezasadny. Przeciwnie, wskazane argumenty dowodzą, że strona pozwana naruszyła przepisy o szczególnej ochronie pracowników pełniących funkcje w organach związku zawodowego, a tym samym przepisy o wypowiedaniu umów o pracę. Konkluzja ta czyni zbędnym rozważenie pozostałych zarzutów postawionych w kasacji, zarówno dotyczących na-

ruszenia innych przepisów prawa materialnego, jak i przepisów postępowania, gdyż nie mają one związku z podstawą rozstrzygnięcia wynikającą z art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o związkach zawodowych, wobec czego nie mogły też mieć wpływu na stanowisko Sądu Najwyższego.

Z tych względów z mocy art. 392¹² KPC Sąd Najwyższy orzekł o oddaleniu kasacji.

=====